

Udskriftsdato: 9. maj 2021

VEJ nr 9762 af 09/10/2014 (Gældende)

At-vejledning 25.3 om bygherrens ansvar ved store byggeprojekter

---

Ministerium: Beskæftigelsesministeriet

Journalnummer: Arbejdstilsynets jr.nr.

At-vejledning 25.3 om bygherrens ansvar ved store byggeprojekter

Oktober 2014

De vigtigste regler om, hvordan bygherren kan leve op til sit ansvar for at planlægge og koordinere sikkerhed og sundhed ved projektering og udførelse af store bygge- eller anlægsprojekter.

Vejledningen handler om bygherrens ansvar for – under projektering og i byggeprocessen – at planlægge og koordinere sikkerhed og sundhed ved store byggeprojekter.

Store byggeprojekter er defineret som projekter, hvor det må forventes, at der under byggearbejdet vil være mindst to virksomheder, der tilsammen beskæftiger mindst 11 personer på samme tid på bygge- eller anlægspladsen (store byggepladser).

De vigtigste regler

Bygherren skal – inden projekteringen af et bygge- eller anlægsprojekt sættes i gang – vurdere, om projektet er omfattet af reglerne om store byggeprojekter. Hvis det er tilfældet, er bygherren omfattet af reglerne om store byggeprojekter, fra projekteringen sættes i gang, og indtil bygge- eller anlægsarbejdet er færdigt.

Det er bygherrens ansvar – gennem planlægning og koordinering af sikkerhed og sundhed – at sikre grundlaget for, at arbejdet på byggepladsen kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Det indebærer ved byggeprojekter på store byggepladser, at det er bygherrens ansvar at sikre:

- At der – senest når projekteringen sættes i gang – udpeges en koordinator til at koordinere sikkerhed og sundhed under projekteringen.
- At der – senest når byggepladsen etableres – udpeges en koordinator til at koordinere sikkerhed og sundhed under byggearbejdet.
- At koordinatoren har de lovpligtige kvalifikationer.
- At koordinatorens opgaver med koordinering af sikkerhed og sundhed under projektering og byggeproces udføres, som det er forudsat i reglerne.
- At koordinatoren under projekteringen udarbejder en plan for sikkerhed og sundhed.
- At koordinatoren under projekteringen udarbejder en journal for eventuelle fremtidige arbejder, herunder reparation og vedligeholdelse af det færdige byggeri eller anlæg.
- At der indgås aftaler med arbejdsgiverne på byggepladsen om omfang af og ansvar for fællesområder og fælles sikkerhedsforanstaltninger.
- At koordinatoren under bygge- eller anlægsarbejdet løbende ajourfører planen for sikkerhed og sundhed samt i nødvendigt omfang ajourfører journalen om eventuelle fremtidige arbejder, herunder reparation og vedligeholdelse.
- At der gennemføres opstartsmøder med de enkelte virksomheder, inden de starter deres arbejde på byggepladsen.
- At koordinatoren afholder sikkerhedsmøder mindst hver 14. dag for alle virksomheder og deres arbejdsmiljøorganisationer på byggepladsen.
- At koordinatoren i samarbejde med virksomhederne og deres arbejdsmiljøorganisationer på byggepladsen gennemfører sikkerhedsrunderinger mindst hver 14. dag.
- At koordinatoren løbende er til stede og har kontakt til virksomhederne på byggepladsen.
- At koordinatoren løbende fører tilsyn med og følger op i forhold til etablering og vedligeholdelse af fælles sikkerhedsforanstaltninger.
- At koordinatoren træffer foranstaltninger, så kun beføjede personer får adgang til byggepladsen.

De enkelte punkter udfoldes i de efterfølgende afsnit.

Bygherren kan lade andre personer eller virksomheder udføre de arbejdsopgaver, der følger af reglerne om bygherrens ansvar, men bygherren kan ikke overdrage sit juridiske ansvar til andre. Når bygherren lader andre udføre sine arbejdsopgaver, skal bygherren fastlægge rammerne for og omfanget af deres arbejde under projekteringen og under byggearbejdet.

Bygherren skal anmelde bygge- eller anlægspladsen til Arbejdstilsynet inden arbejdet påbegyndes,

- hvis arbejdet forventes at vare mere end 30 arbejdsdage og mindst 20 personer er beskæftiget på samme tid, eller
- hvis arbejdsmængden forventes at overstige 500 manddage.

De vigtigste regler om:

1. Udpegning af koordinator
2. Koordinatorens kvalifikationer
3. Bygherrens ansvar for koordinering under projektering og byggeproces
4. Koordinering under projektering
5. Afgrænsning i forhold til byggeprocessen
6. Koordinering under byggeprocessen
7. Opstartsmøder
8. Sikkerhedsmøder
9. Sikkerhedsrunderinger
10. Koordinatorens tilstedeværelse og kontakt på byggepladsen
11. Tilsyn og opfølgning i forhold til fællesområder og fælles sikkerhedsforanstaltninger
12. Adgang til byggepladsen
13. Plan for sikkerhed og sundhed
14. Journal og liste for fremtidige arbejder.

1. Udpegning af koordinator

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At der – senest når projekteringen sættes i gang – udpeges en koordinator til at koordinere sikkerhed og sundhed under projekteringen.
- At der – senest når byggepladsen etableres – udpeges en koordinator til at koordinere sikkerhed og sundhed under byggearbejdet. Koordinatoren skal således udpeges senest, når man begynder at indrette byggepladsen med fx opstilling af skure, eller når arbejdet på byggepladsen som fx gravearbejde sættes i gang.

Det er bygherrens ansvar, at den eller de personer, der udpeges til koordinatører, har de lovpligtige kvalifikationer. Det gælder også, hvis bygherren har overdraget koordinationsarbejdet til andre. Bygherren kan udpege sig selv til koordinator, hvis bygherren har de lovpligtige kvalifikationer.

Det er bygherren, der fastlægger antallet af koordinatører og deres opgaver. Hvis bygherren udpeger flere koordinatører, er det bygherrens ansvar at sikre, at der ikke er områder eller grænseflader i forhold til projekteringen og byggearbejdet, hvor der ikke bliver koordineret for sikkerhed og sundhed. Det gælder også i forhold til detailprojektering eller rullende projektering, der foregår, mens der bygges.

Det skal under byggeprocessen fremgå af plan for sikkerhed og sundhed, hvem der er koordinatører, og hvad der er deres ansvarsområder.

Hvis koordinatoren for byggeprocessen er en anden person end koordinatoren for projekteringen, er det bygherrens ansvar at sikre, at der sker en fyldestgørende overdragelse af plan for sikkerhed og sundhed fra den ene koordinator til den anden.

På samme måde er det bygherrens ansvar at sikre, at arbejdet med at udarbejde en journal for reparation og vedligeholdelse af det færdige byggeri bliver videreført fra projektering til byggeproces, så journalen kan gøres færdig samtidig med byggeriet.

2. Koordinatorens kvalifikationer

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At personer, der udpeges til koordinatore, mindst har de lovpligtige kvalifikationer.

Det vil på store bygge- eller anlægspladser sige, at koordinatoren:

- Skal have sagkyndig viden om bygge- og anlægsområdet, herunder kendskab til byggeriets aktører.
- Skal have fornøden viden om sikkerheds- og sundhedsmæssige spørgsmål på bygge- og anlægsområdet.
- Skal have praktisk erfaring i at lede et bygge- og anlægsarbejde. Det kan fx være erfaring som projektleder, -entrepriseleder, byggeleder eller som koordinator på mellemstore byggepladser.
- Skal have gennemført en godkendt arbejdsmiljøuddannelse for koordinatore af sikkerheds- og sundhedsarbejdet på bygge- og anlægsområdet. Personer, der i perioden fra den 1. april 1991 til den 1. januar 2006 har gennemgået den fem-dages uddannelse for sikkerhedsorganisationens medlemmer (§ 9-uddannelse), opfylder kravet.

Kvalifikationskravene er de samme uanset, om koordinatoren skal koordinere under projekteringen eller under byggeprocessen.

Bygherren bør – på baggrund af det konkrete bygge- eller anlægsprojekts omfang og kompleksitet – overveje, om der skal stilles yderligere krav til koordinatorens kvalifikationer og erfaringer.

Den enkelte koordinator skal opfylde alle kvalifikationskrav. Kvalifikationerne kan således ikke deles mellem flere personer. Det udelukker ikke, at en koordinator kan gøre brug af særlig ekspertbistand fra andre personer, der fx har særlig viden og erfaring om den type bygge- og anlægsprojekt, der er under projektering eller bygning.

3. Bygherrens ansvar for koordinering under projektering og byggeproces

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At koordinatorens opgaver med koordinering af sikkerhed og sundhed under projektering og byggeproces udføres, som det er forudsat i reglerne om bygherrens ansvar.

Koordinatoren udfører sine opgaver på bygherrens vegne, ligesom koordinatorens arbejde under projekteringen og byggeprocessen hviler på de beføjelser, som bygherren giver ham. Koordinatoren har således ikke noget selvstændigt ansvar efter arbejdsmiljøloven.

Bygherren skal fastlægge rammerne for og omfanget af de opgaver, som koordinatoren skal udføre på bygherrens vegne under projektering og byggeproces.

Under projekteringen gælder det fx, at bygherren skal aftale med de projekterende, hvornår, hvordan og i hvilket omfang koordinatoren skal inddrages under projekteringen.

Under byggeprocessen gælder det fx, at bygherren og koordinatoren skal aftale omfanget af koordinatorens løbende kontrol med, at koordineringen på byggepladsen fungerer efter hensigten, og at aftaler om fællesforanstaltninger og beslutninger på sikkerhedsmøderne bliver overholdt.

Det er bygherrens pligt at sikre, at det er tydeligt, hvornår koordinatoren agerer på bygherrens vegne. Det kan fx ske ved, at koordinatoren bruger bygherrens brevpapir, og at hans e-mailadresse har samme domæne som bygherren. Under byggearbejdet kan tilhørsforholdet fx signaleres ved, at koordinatoren bruger tøj, vest eller hjelm med bygherrens logo. Det er især vigtigt, at det er tydeligt, hvornår koordinatoren handler på bygherrens vegne, hvis den person, der varetager koordinatortasken, samtidigt har væsentlige ansvarsområder i projekteringsgruppen eller byggeledelsen.

Det er endvidere bygherrens pligt at sikre, at koordinatoren har adgang til alle relevante oplysninger, der er nødvendige for at kunne udføre koordinatortaskerne. Under projekteringen gælder det fx adgang til udkast til tegninger, beskrivelser og ajourførte projektmaterialer. Under byggeprocessen gælder det fx adgang til relevante beslutninger på bygge- og entreprisemøder, projektændringer samt aftaler om videregående afgrænsning af ansvar for fællesområder og fællessikkerhedsforanstaltninger.

4. Koordinering under projektering

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At koordinatoren under projekteringen udarbejder en plan for sikkerhed og sundhed.
- At koordinatoren under projekteringen udarbejder en journal om byggeriets fremtidige reparation og vedligeholdelse.

Bygherren skal, når der er flere virksomheder, der projekterer, medvirke til at sikre, at det er klart og tydeligt, hvem der har ansvaret for eventuelle grænseflader mellem de forskellige projektdele. Det gælder både inden projekteringen sættes i gang og under selve projekteringen.

Koordineringen skal iværksættes, når projekteringen begynder.

Det er den projekterende, der efter arbejdsmiljølovgivningen har ansvaret for, at bygge- eller anlægsprojektet er arbejdsmiljøforsvarligt at bygge, og at reparationer og vedligeholdelse af det færdige byggeri kan planlægges, tilrettelægges og udføres forsvarsvarligt. Bygherren er ikke ansvarlig for projekteringen med mindre bygherren selv projekterer.

4.1. Forebyggelse af arbejdsskader og nedslidning

Koordinatorens opgave er at sikre, at der under projekteringen tages hensyn til de generelle principper for forebyggelse af arbejdsskader og nedslidning, der er omfattet af bilag 2 i bekendtgørelse om bygherrens pligter. Det vil sige, at koordinatorens opgave især relaterer sig til de arkitektoniske, tekniske og/eller organisatoriske valg, som de projekterende foretager, samt til de projekterendes vurdering af, hvor lang tid der skal afsættes til de forskellige arbejder eller arbejdsfaser, som skal udføres samtidigt eller efter hinanden.

Det er forudsat i reglerne, at arbejdet med at udarbejde planen for sikkerhed og sundhed og journalen sker i tæt tilknytning til projekteringen og på en sådan måde, at det projektmateriale, som er den projekterendes ansvar, planen for sikkerhed og sundhed og journalen tilpasses til hinanden i løbet af projekteringsperioden. Projektgrundlaget, planen for sikkerhed og sundhed og journalen skal være udformet, så arbejdet på byggepladsen samt reparations- og vedligeholdelsesarbejde på det færdige byggeri kan planlægges, tilrettelægges og udføres, så det er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

4.2. Udarbejdelse af plan for sikkerhed og sundhed

Koordinatoren skal under projekteringen udarbejde en plan for sikkerhed og sundhed. Planen skal bl.a. indeholde en tidsplan, så de enkelte virksomheder på byggepladsen kan planlægge, tilrettelæge og udføre deres arbejde, så det er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

Tidsplanen udarbejdes af bygherrens koordinator i samarbejde med de projekterende og bygger på deres overvejelser om, hvor lang tid de forskellige arbejder og arbejdsfaser, der indgår i byggeprojektet, vil tage.

Planen for sikkerhed og sundhed er sammen med projekt materialet grundlaget for etablering og indretning af byggepladsen samt for den sikkerheds- og sundhedsmæssige koordinering af byggearbejdet.

Bygherren skal gennem sin koordinering, herunder ved udarbejdelse og ajourføring af planen, sikre, at der tages højde for:

- At særlige risici på byggepladsen og i jorden som fx jordforurening og asbest identificeres, undersøges, vurderes og registres samt i nødvendigt omfang imødegås.
- At eksisterende installationer som fx gasledninger og spændingsførende ledninger identificeres og kontrolleres samt sikres og afmærkes.
- At nødvendige tekniske installationer som fx strøm, vand, kloak og orienteringslys etableres rettidigt, samt at der i byggeperioden etableres kontrol og vedligeholdelse af disse i nødvendigt omfang.
- At færdsel på byggepladsen til enhver tid kan foregå under fuldt forsvarlige forhold, herunder med den nødvendige belysning. Det betyder bl.a. at køre og gangveje etableres under hensyn til vejrliget, og så de så vidt muligt er adskilt fra hinanden. Køreveje bør så vidt muligt være ensrettede og skal være tilpasset den trafik, der er brug for, som fx elementbiler, mobilkraner og andre køretøjer med stort akseltryk.
- At medarbejderne på byggepladsen kan bruge egnede tekniske hjælpemidler i nødvendigt omfang, herunder ved transport og montage af tunge byggematerialer.
- At materialer kan afsættes på en hensigtsmæssig plads og på stabilt underlag.
- At områder, hvor der udføres arbejde, der indebærer særlige risici, eller særligt farligt arbejde, så vidt muligt ikke samtidig er arbejdsområde eller færdselsområde for andre. Det gælder fx ved støvende eller støvende arbejde, som kræver personlige værnemidler som åndedrætsværn, og ved sprængningsarbejde, elementmontage og nedbrydning.
- At sikkerheds- og/eller sundhedsmæssig risiko ikke spreder sig til byggepladsen fra dens umiddelbare omgivelser, herunder tilgrænsende byggepladser. Det kan fx være unødigt eller sundhedsskadelig påvirkninger som bakteriespredning fra renseanlæg.
- At der koordineres i forhold til grænseflader mellem flere byggepladser, der støder op til hinanden, så det fx sikres, at der er forsvarlig adgang til byggepladserne, og at fælles gangveje vedligeholdes.
- At der fastsættes procedurer for løbende kontrol med installationer, sikkerhedsforanstaltninger og eventuelle særlige risici. Det kan fx være eftersyn af byggestrøms-installationer, orienteringslys, stilladser, rækværk, spunsvægge, flugtveje, brand- og førstehjælpsmateriel samt vinterforanstaltninger.
- At beredskabs-, evakuerings- og øvelsesplaner, der er omfattet af § 23 i bekendtgørelsen om arbejdets udførelse og kapitel 5 i bekendtgørelsen om bygge- og anlægsarbejde, samordnes, når det vurderes at være nødvendigt. Det kan fx være tilfældet i forbindelse med arbejde i meget snævre rum, vanskeligt tilgængelige forhold, arbejde under ekstreme temperaturer eller ved arbejde, hvor der er risiko for brand, eksplosion eller oversvømmelse.

4.3. Udarbejdelse af journal for eventuelle fremtidige arbejder

Koordinatoren skal under projekteringen koordinere, så der tages hensyn til, at eventuelle fremtidige arbejder, herunder reparation og vedligeholdelse af det færdige byggeri eller anlæg kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Bygherrens koordinator for projektering udarbejder – eventuelt i samar-

bejde med den, der projekterer – grundlaget for en journal, som er tilpasset bygningens eller anlæggets karakteristika, og som indeholder en liste over de særlige forhold i forbindelse med sikkerhed og sundhed, der bør tages hensyn til i forbindelse med eventuelle fremtidige arbejder, herunder reparation og vedligeholdelse. Endelig journal skal foreligge, når byggeriet eller anlægget bliver færdigt og overdrages til brug.

4.4. Projektering, mens der bygges

Der udføres ofte projekteringsarbejde, mens der bygges. Det kan være egentlig rullende projektering eller detailprojektering fx ved funktionsudbud.

Også projektering i byggefasen skal koordineres af bygherrens koordinator. Koordineringen skal sikre, at der i nødvendigt omfang tages højde for denne projektering ved planlægning og koordinering af byggeprocessen, samt at planen for sikkerhed og sundhed og journalen ajourføres i nødvendigt omfang.

Det er bygherrens ansvar, at de nødvendige oplysninger mv. deles mellem koordinatorene, hvis koordineringsopgaven er fordelt på flere personer.

5. Afgrænsning i forhold til byggeprocessen

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At der indgås aftaler med arbejdsgiverne på byggepladsen om omfang af og ansvar for fællesområder og fælles sikkerhedsforanstaltninger.

Bygherren skal – inden og under byggeprocessen – med bistand fra sin koordinator afklare, hvor og hvornår der vil være flere virksomheder, der arbejder på samme tid på byggepladsen. Det gælder både for de fælles arbejdsområder og for de fælles færdselsområder.

Bygherren skal træffe aftale med de enkelte arbejdsgivere om, hvem der har ansvaret for at etablere, vedligeholde og fjerne de forskellige sikkerhedsforanstaltninger i fællesområderne. Omfanget af dette ansvar skal være klart defineret, og kun en virksomhed kan have ansvar for et bestemt fællesområde eller for en bestemt fælles sikkerhedsforanstaltning i den samme tidsperiode.

Bygherrens afgrænsning i forhold til fællesområder og de fælles sikkerhedsforanstaltninger, herunder bl.a. ansvar for orden og ryddelighed, afmærkning af vejarbejde, snerydning, grusning og fjernelse af affald samt ansvar for eventuelle fælles velfærdsforanstaltninger, skal fremgå af planen for sikkerhed og sundhed. Planen skal løbende ajourføres, hvis der sker ændringer – fx hvis ansvaret for fællesforanstaltningerne overdrages mellem arbejdsgiverne på byggepladsen.

6. Koordinering under byggeprocessen

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At koordinatoren under byggearbejdet løbende og i nødvendigt omfang ajourfører planen for sikkerhed og sundhed, herunder organisationsplan, byggepladstegning og tidsplan efterhånden, som arbejdet på byggepladsen skrider frem og der foretages eventuelle ændringer, herunder i forhold til detailprojektering.
- At koordinatoren under byggearbejdet i nødvendigt omfang tilpasser journalen, hvis der foretages projektændringer, der har betydning for vedligeholdelse og reparation af det færdige byggeri.

Koordineringen skal iværksættes, når byggepladsen etableres. Det vil sige, når man begynder at indrette byggepladsen med fx etablering af færdselsveje og opstilling af skure, eller når arbejdet på byggepladsen som fx gravearbejde sættes i gang.

6.1. Ajourføring af plan for sikkerhed og sundhed

Planen for sikkerhed og sundhed er omdrejningspunkt for koordineringen under byggeprocessen og skal løbende føres ajour af koordinatoren.

Det er bl.a. vigtigt, at organisationsplanen løbende føres ajour, så bygherren og koordinatoren har overblik over, hvilke virksomheder der udfører arbejde på byggepladsen og som koordinatoren derfor skal inddrage i sin koordinering. Det gælder også i forhold til underentreprenører med selvstændige arbejdsopgaver (entrepriser) på byggepladsen.

Ligeledes skal alle ændringer i ansvarsfordelingen for fællesområder og fællesforanstaltninger løbende føres ajour uanset, om aftalerne er indgået direkte mellem bygherren og virksomhederne eller imellem virksomhederne på byggepladsen.

Planen for sikkerhed og sundhed skal være tilgængelig for de ansatte og arbejdsgiverne på byggepladsen i hele byggeperioden.

6.2. Andre aktiviteter

Det er koordinatorens opgave under byggeprocessen at tilrettelægge samarbejdet mellem arbejdsgiverne på byggepladsen – herunder de arbejdsgivere, der efterfølger hinanden på byggepladsen. Koordinatorens opgaver under byggeprocessen omfatter derfor bl.a. disse aktiviteter:

- Afholdelse af opstartsmøder med de enkelte virksomheder og deres arbejdsmiljøorganisation på byggepladsen/repræsentanter for de ansatte.
- Løbende tilstedeværelse og kontakt til virksomhederne på byggepladsen.
- Kontrol med og opfølgning i forhold til ansvaret for fællesområder og fælles sikkerhedsforanstaltninger.
- Afholdelse af sikkerhedsmøder mindst hver 14. dag for alle virksomheder og deres arbejdsmiljøorganisation på byggepladsen.
- Gennemførelse af sikkerhedsrunderinger mindst hver 14. dag i samarbejde med virksomhederne og deres arbejdsmiljøorganisationer på byggepladsen.

Disse aktiviteter gennemgås i de næste afsnit i vejledningen.

6.3. Koordinering af delprojekter

Hvis et projekt indebærer, at der på byggepladsen skal udføres delprojekter som fx nedgravning af forsyningsledninger, der ikke er bygherrens ejendom, er det bygherren for det samlede projekt, der har det overordnede ansvar for at sikre koordineringen mellem det samlede projekt og delprojektet.

Ved grænseflader mellem to eller flere byggepladser skal bygherrerne samarbejde om at sikre koordinering mellem byggepladserne, så der fx kan tages stilling til fælles køre- og gangveje.

7. Opstartsmøder

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At der gennemføres opstartsmøder med de enkelte virksomheder, inden de starter deres arbejde på byggepladsen.

Det er bygherrens ansvar at sikre, at der afholdes et eller flere opstartsmøder med alle virksomheder, der skal arbejde på byggepladsen – herunder alle underentreprenører. Kravet gælder uanset, om bygherren selv har skrevet kontrakt med virksomhederne, eller om virksomhederne skal arbejde på byggepladsen på grundlag af en underentreprisekontrakt.

Opstartsmødet med den enkelte virksomhed skal afholdes, inden virksomhedens arbejde på byggepladsen sættes i gang. Det gælder uanset, hvornår i byggefasen virksomheden påbegynder arbejdet.

Koordinatoren indkalder arbejdsgiveren eller dennes repræsentant – normalt virksomhedens arbejdsleder for arbejdet på byggepladsen – til opstartsmødet. De ansattes arbejdsmiljørepræsentant skal indkaldes til opstartsmødet sammen med arbejdslederrepræsentanten, hvis virksomheden fra starten beskæftiger mindst fem ansatte på byggepladsen. Hvis virksomheden beskæftiger færre end fem personer på byggepladsen, skal repræsentanter for de ansatte deltage i mødet.

Opstartsmøderne danner grundlag for, at den løbende koordinering kan ske forsvarligt, og at virksomhederne kan instruere deres ansatte på byggepladsen om fællesforhold mv.

Koordinatoren skal på opstartsmøderne orientere virksomhederne om byggepladsens forhold, herunder om:

- Aftaler om fællesområder
- Brug af plan for sikkerhed og sundhed
- Deltagelse i sikkerhedsmøder
- Deltagelse i sikkerhedsrunderinger
- Underretning af koordinator ved brug af underentreprenører.

Det vil herudover være relevant at drøfte virksomhedens arbejdsopgaver og arbejdsmetoder, så koordinatoren kan inddrage dette i sin koordinering.

8. Sikkerhedsmøder

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At koordinatoren afholder sikkerhedsmøder mindst hver 14. dag for alle virksomheder og deres arbejdsmiljøorganisationer på byggepladsen.

Det er bygherrens ansvar at sikre, at koordinatoren indkalder alle virksomheder, der udfører arbejde på byggepladsen uanset, hvor mange de beskæftiger – herunder alle de underentreprenører, der har selvstændige opgaver på byggepladsen (entrepriser) – til ordinære sikkerhedsmøder mindst hver 14. dag.

Koordinatoren indkalder arbejdsgiveren eller dennes repræsentant – normalt virksomhedens arbejdsleder for arbejdet på byggepladsen – til sikkerhedsmøderne. Herudover skal virksomhedens arbejdsmiljøorganisation på byggepladsen deltage i mødet.

Sikkerhedsmøderne afholdes fra byggestart, og indtil arbejdet på byggepladsen er afsluttet, hvis projektet er omfattet af reglerne om store byggeprojekter. Det gælder også, hvis der kun er en enkelt virksomhed på byggepladsen i opstartsfasen.

Sikkerhedsmøderne bør overvejende være fremadrettede og dreje sig om de sikkerhedsforanstaltninger, der skal træffes i fællesområderne i den kommende periode. Det kan fx være spørgsmål om indretning af skurby på byggepladsen eller problemstillinger i forhold til arbejder, der fx indebærer risiko for udsættelse for støj eller støv. Det vil ofte også være relevant at drøfte forhold og problemstillinger som fx nærvedulykker og væsentlige sikkerhedsbrister, der har fundet sted siden forrige sikkerhedsmøde.

Det er bygherrens ansvar, at koordinatoren præsenterer den ajourførte plan for sikkerhed og sundhed på sikkerhedsmøderne, så den kan indgå i grundlaget for drøftelserne.

Det vil også typisk være på sikkerhedsmøderne, at det aftales, hvem fra virksomhederne der skal deltage i sikkerhedsrunderinger på byggepladsen.

Det er bygherrens ansvar at sikre, at koordinatoren leder sikkerhedsmøderne og skriver et referat. Referatet vil typisk indeholde oplysninger om de problemer, der er drøftet på mødet, hvem der har ansvaret for at løse de enkelte problemer og det tidspunkt, der er aftalt for, hvornår problemerne skal være løst. Referatet vil endvidere indeholde oplysninger om de beslutninger om samarbejdet på byggepladsen for den kommende periode, der er truffet på mødet. Referatet skal sendes til mødedeltagerne, bygherren, alle arbejdsledere, medlemmer af arbejdsmiljøorganisationerne, alle virksomheder, der udfører arbejde på byggepladsen samt eventuelle tillidsrepræsentanter på byggepladsen.

Der afholdes ekstraordinære sikkerhedsmøder efter behov. Det kan fx være, fordi der er sket en alvorlig ulykke eller et uheld, som kunne have resulteret i en alvorlig ulykke.

9. Sikkerhedsrunderinger

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At koordinatoren i samarbejde med virksomhederne og deres arbejdsmiljøorganisationer på byggepladsen gennemfører sikkerhedsrunderinger mindst hver 14. dag.

Bygherren fastsætter rammerne for sikkerhedsrunderingerne, herunder om de skal gennemføres efter et bestemt system som fx mønsterarbejdspladsmetoden eller byggeriets sikkerhedsmåling.

Sikkerhedsrunderinger er et supplement til sikkerhedsmøderne. Resultaterne fra sikkerhedsrunderingerne drøftes derfor på sikkerhedsmøderne, hvor det også aftales, hvem der skal deltage i rundringerne.

Hvis der konstateres alvorlige problemer under en sikkerhedsrundering, iværksættes tiltag til at løse problemet med det samme. Hvis der er tale om overhængende betydelig fare for de ansatte, skal arbejdet stoppes, indtil det er forsvarligt at fortsætte arbejdet.

Det er ofte relevant, at koordinatoren indkalder til et ekstraordinært sikkerhedsmøde så hurtigt som muligt, hvis sikkerhedsrunderingen viser, at der er alvorlige eller komplekse sikkerhedsproblemer på byggepladsen.

Koordinatoren forestår alle sikkerhedsrunderinger. Herudover er det kutyme, at der deltager mindst en arbejdslederrepræsentant og en arbejdsmiljørepræsentant fra en af virksomhederne på byggepladsen.

10. Koordinatorens tilstedeværelse og kontakt på byggepladsen

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At koordinatoren løbende er til stede og har kontakt til virksomhederne på byggepladsen.

Det er bygherren, der fastsætter omfanget af koordinatorens tilstedeværelse på byggepladsen på baggrund af bl.a. bygge- eller anlægsprojektets størrelse og kompleksitet, de faktiske arbejdsmiljøforhold samt antallet af virksomheder og beskæftigede på byggepladsen.

Bygherren skal sikre, at koordinatorens tilstedeværelse og kontakt til virksomhederne på byggepladsen er tilstrækkelig til at sikre den nødvendige koordinering af sikkerhed og sundhed i forhold til de forskellige arbejdsprocesser, der er i gang. Koordinatoren skal i sin daglige kontakt med virksomhederne inddrage de forebyggelsesprincipper, der gælder for virksomheder, der arbejder på bygge- eller anlægspladser. Det indebærer bl.a., at arbejdsgiverne skal:

- Holde orden og sikre tilfredsstillende hygiejniske forhold.
- Vedligeholde og kontrollere installationer, maskiner, tekniske hjælpemidler mv., så de kan bruges sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.
- Sikre forsvarlig oplagring og opbevaring af materialer og særligt farlige stoffer eller produkter.
- Udarbejde retningslinjer til de ansatte om fjernelse af byggeaffald, herunder særligt farligt affald.

- Samarbejde med de andre virksomheder på byggepladsen om at skabe sikre og sunde arbejdsforhold for alle.
- Bruge planen for sikkerhed og sundhed, når det er påkrævet. Det gælder fx i forhold til detailtidsplanen.
- Kontrollere, at arbejdsprocesserne gennemføres efter reglerne, herunder at arbejdet ikke skaber sikkerheds- eller sundhedsmæssige problemer for andre på byggepladsen.

Det er den enkelte arbejdsgivers ansvar, at de ansatte udfører arbejdet sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

11. Tilsyn og opfølgning i forhold til fællesområder og fælles sikkerhedsforanstaltninger

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At koordinatoren løbende fører tilsyn med og følger op i forhold til etablering og vedligeholdelse af de fælles sikkerhedsforanstaltninger.

Det indebærer, at koordinatoren skal foretage en passende kontrol og opfølgning med:

- At koordineringen på byggepladsen fungerer efter hensigten.
- At virksomhederne lever op til deres ansvar for fællesområder og de fælles sikkerhedsforanstaltninger.
- At virksomhederne lever op til de beslutninger, der er truffet på sikkerhedsmøderne.

Det er bygherren, der fastsætter omfanget af denne kontrol og opfølgning. Bygherren er til en hver tid ansvarlig for, at kontrollen er tilstrækkelig til at sikre, at forholdene i fællesområderne og kvaliteten af de fælles sikkerhedsforanstaltninger har en sådan beskaffenhed, at arbejde og færdsel på byggepladsen kan ske sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

12. Adgang til byggepladsen

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At koordinatoren træffer foranstaltninger, så kun beføjede personer får adgang til byggepladsen. Det vil sige, at kun personer fra de virksomheder, der ifølge tidsplanen skal udføre arbejde på det pågældende tidspunkt, leverandører samt personer, der jævnfør lovgivning eller aftaler har et gyldigt ærinde, har adgang til byggepladsen.

Spørgsmålet om adgang til byggepladsen er særligt relevant, hvis der udføres særligt farligt arbejde som fx sprængningsarbejde på byggepladsen. Det samme gælder for områder, hvor der udføres arbejdsprocesser, der indebærer særlige risici som fx arbejde, der kræver brug af særlige personlige værnemidler som høre- eller åndedrætsværn, idet disse områder så vidt muligt ikke samtidig skal være arbejds-, færdsels- eller opholdsområde for andre.

Bygherrens pligt til at sikre, at kun beføjede personer får adgang til byggepladsen, skal ses i sammenhæng med de enkelte arbejdsgivers pligt til at markere byggepladsen på en iøjnefaldende og let genkendelig måde med skilte e.l., der anbringes rundt om og i umiddelbar nærhed af byggepladsen. Det påhviler således bygherren at sikre, at koordinatoren koordinerer virksomhedernes pligt til at markere byggepladsen.

Foranstaltningerne skal dels sikre, at udefra kommende personer ikke uforvarende kommer ind på byggepladsen, dels sikre de beskæftigede på byggepladsen mod udefra kommende personer samt de forskellige virksomheder mod skadelige arbejdsmiljøpåvirkninger fra hinandens arbejder på byggepladsen.

13. Plan for sikkerhed og sundhed

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At koordinatoren under projekteringen udarbejder en plan for sikkerhed og sundhed.

Planen for sikkerhed og sundhed skal senest være klar, når arbejdet på bygge- eller anlægspladsen påbegyndes. Planen skal herefter løbende ajourføres i nødvendigt omfang under hele byggeprocessen.

Planen skal være tilgængelig for de ansatte og arbejdsgiverne i hele den periode, hvor der arbejdes på byggepladsen.

Kravet om tilgængelighed forudsætter, at planen er et samlet hele, så den giver overblik og er let at overskue. Planen kan fx samles i et ringbind eller udarbejdes som elektroniske dokumenter i en fælles mappe.

Se også At-vejledningen om plan for sikkerhed og sundhed.

14. Journal og liste for fremtidige arbejder

Det er bygherrens ansvar at sikre:

- At koordinatoren under projekteringen udarbejder en journal for eventuelle fremtidige arbejder, herunder reparation og vedligeholdelse af det færdige byggeri eller anlæg.

Journalen skal være tilpasset byggeriets karakteristika og indeholde en liste over de særlige forhold i forbindelse med sikkerhed og sundhed, som der skal tages hensyn til ved reparation og vedligeholdelse af byggeriet.

Listen skal kun beskrive særlige forhold og kun i det omfang, det har betydning for sikkerhed og sundhed i forbindelse med fremtidig reparation og vedligeholdelse af byggeriet. Journal og liste er således ikke en slags brugervejledning for det færdige byggeri.

Journalen gøres færdig samtidig med, at byggeriet gøres færdigt.

Også den projekterende skal udarbejde en journal om byggeriet. Bygherren kan derfor vælge, at koordinatoren – i stedet for at udarbejde en selvstændig journal – samarbejder med den projekterende om at udarbejde en fælles journal.

Læs også

- At-vejledning om bygherrens ansvar – hvem, hvor, hvornår
- At-vejledning om bygherrens ansvar ved mellemstore byggeprojekter
- At-vejledning om bygherrens ansvar ved små byggeprojekter
- At-vejledning om plan for sikkerhed og sundhed.

Baggrund

- Bekendtgørelse om bygherrens pligter
- At-vejledning F. 1.2 ophæves. Den erstattes af denne vejledning samt af At-vejledning 25.2 om bygherrens ansvar- hvem, hvor, hvornår, At-vejledning 25.4 om bygherrens ansvar ved mellemstore byggeprojekter, At-vejledning 25.5 om bygherrens ansvar ved små byggeprojekter og At-vejledning 25.6 om plan for sikkerhed og sundhed.

Beskæftigelsesministeriet, den 9. oktober 2014